

Vasylevs'ka, TYe, Politychna kul'tura ta etyka vlady (Political culture and ethics of power), viewed: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Vasilevska.pdf>

Yarmysty, MV, Motyvatsiyni aspekty diyal'nosti derzhavnykh sluzhbovtiv (Motivational aspects of civil servants), viwed: <http://www.cppk.cv.ua/124.php>

УДК 327.7

Г. В. Щолокова

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

«ПОРЯДОК ДЕННИЙ ЄС»: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ

Аналізується теорія встановлення «порядку денного» в контексті розгляду існуючих інтерпретацій поняття «порядок денний ЄС»; визначаються перспективи застосування цього поняття при вивченні такого аспекту розвитку європейського інтеграційного процесу, як проблема співвідношення наддержавної та національних складових.

Ключові слова: теорія встановлення «порядку денного», європейська інтеграція, «порядок денний ЄС», панєвропейські медіа, ЗМІ країн-членів ЄС, європейська публічна сфера.

Поняття «порядок денний» – відносно нове для вітчизняного наукового дискурсу, тоді як в західній науці воно, з однієї сторони, є вже усталеним, навіть традиційним (насамперед в рамках такого напрямку досліджень, як теорія масової комунікації), а з іншої – багатозначним (під «порядком денним» розуміють інституційний, політичний, публічний, медійний тощо). Схожу характеристику можливо дати й проблемі теоретичного осмислення поняття «порядок денний ЄС». До того ж, у цьому випадку додається ще один аспект, стосовно якого серед дослідників ведуться дискусії – питання щодо перманентного пошуку балансу між двома ключовими складовими європейського інтеграційного процесу – наддержавною (загальноєвропейською) та національною.

Отже, у вітчизняній науковій літературі зустрічається поняття «порядок денний», проаналізовані основні положення теорії встановлення «порядку денного» – до вивчення цієї проблематики звертаються, зокрема, А.В. Канченко (Kanchenko 2009) [3] та Т. Федорів (Fedoriv 2010) [4]. Серед російських дослідників необхідно зазначити Є.Г. Дьякову та А.Д. Трахтенберг (D'yakova & Trakhtenberg) [1], а також А.А. Казакова (Kazakov 2011) [2]. Західні науковці (зокрема, С. Адам (Adam 2009) [5] та С. Принсен (Prinsen 2007) [6]) аналізують безпосередньо «порядок денний ЄС»: вивчають особливості його формування, розглядають чинники, які впливають на нього, значна увага приділяється ролі ЗМІ у даному процесі тощо. При цьому у науці й досі не склалося узагальненого розуміння цього феномену, що обумовлюється, по-перше, складністю його природи та, по-друге, його міждисциплінарним стату-сом.

Метою даної роботи виступає узагальнення наявних підходів до розуміння сутності «порядку денного ЄС» та визначення основних його характеристик, що дозволить означити контури проблеми визначення змісту цього багатозначного поняття.

Безумовно найбільш концептуально розробленим напрямом досліджень виступає вивчення ролі та місця ЗМІ у формуванні «порядку денного» (agenda-setting). Вважається, що із появою на початку 70-х рр. XX ст. роботи М. Маккомбса та Д. Шоу теорія встановлення «порядку денного» потрапляє до наукового дискурсу. Також необхідно підкреслити, що пізніше ці автори частково переглянули свою теорію.

У рамках цієї теорії ключовим суб'єктом його встановлення (agenda-setter) виступають ЗМІ. «Коли ЗМІ звертаються до висвітлення тих чи інших подій та про-

Zakon Ukrayiny «Pro status narodnogo deputata» (Ukrainian Law «About the status of MP»), viewed: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>

Надійшла до редколегії: 1.09.2013 р.

блем, ці проблеми починають сприйматися аудиторією в якості найбільш важливих та таких, що заслуговують на увагу...» Тобто процес формування «порядку денного» як особливої «картини світу» відбувається шляхом підтримки ЗМІ уваги аудиторії до одних проблем, ігноруючи при цьому інші (D'yakova & Trakhtenberg, p. 147) [1, с. 147].

Під встановленням порядку денного, як «важливим механізмом впливу засобів масової інформації на прийняття політичних рішень», А.В. Канченко розуміє «...введення та закріплення у свідомості аудиторії певного набору сюжетів та проблем, що подаються як найважливіші (найпотрібніші) для суспільства у певний відрізок часу» (Kanchenko 2009, p. 43) [3, с. 43].

Таким чином, йдеться не про безпосереднє визначення «змісту» того, про що думає аудиторія, а про наявну у ЗМІ можливість здійснювати відбір тих чи інших тем або проблем, ранжуючи їх. Зважаючи на це, адекватним видається наступна узагальнена дефініція: «порядок денний» – це визначені пріоритети медійної аудиторії. При цьому відповідь на питання щодо того, хто визначає (або впливає на процес визначення) пріоритетів цієї аудиторії або громадської думки в цілому, відкриває можливість аналізу різних «порядків денного».

Цікавою у цьому контексті є робота російського дослідника А.А. Казакова, який розглядає проблему їх співвідношення. Перш за все варто згадати «класичну» (запропоновану М. Маккомбсом та Д. Шоу) класифікацію «порядків денного»: особистий, або внутрішній (intrapersonal agenda); міжособистісний (interpersonal agenda) та уявний суспільний (perceived community agenda). Останній визначається як уявлення індивіда щодо значимості тих чи інших питань для спільноти, членом якої він виступає. Відомим у науці є виокремлення системного (або публічного) та інституційного (або формального) «порядків денного». На думку А.А. Казакова, суспільний та публічний «порядки денного» можливо співвіднести між собою, так само – інституційний та владно-політичний (політичний). При цьому, наголошуючи на визначальному впливі ЗМІ на формування публічного «порядку денного», дослідник акцентує увагу на доцільності виокремлення медійного, або інформаційного «порядку денного» (Kazakov 2011, p. 70–71) [2, с. 70–71].

Поняття «уявний суспільний порядок денний» можливо вважати базисним для ряду інших визначень «порядків денних». Проблема того, чи перетинаються між собою різні «порядки денного», є важливою в декількох контекстах. Нас вона цікавить в контексті вив-

чення розвитку європейського інтеграційного процесу. Наприклад, розгляд медійного та публічного «порядків денних» як тотожних (або близьких за своїм змістом) веде до своєрідної абсолютизації ролі медіа щодо формування пріоритетів загальноєвропейської громадської думки, що на нашу думку, не відповідає реаліям.

С. Принсен говорить про політичний, публічний та медійний «порядки денного», надаючи їх дефініції. Політичний (або формальний) «порядок денного» визначається як набір питань, які беруться до уваги при прийнятті рішень, відповідно публічний (або системний) «порядок денного» складається з проблем, які є важливими для громадськості, а медійний охоплює теми, значимі в його рамках (Princen 2007, p. 29) [6, с. 29].

Отже, необхідно констатувати, що існують різні «порядки денного», становлення яких залежить насамперед від того, хто виступає суб'єктом їх формування. У випадку публічного та медійного «порядків денного» йдеться про визначення пріоритетів громадської думки та медійної аудиторії відповідно.

Проаналізовані вище теоретичні доробки, які стосуються «порядку денного», дозволяють перейти до аналізу одного з його конкретних прикладів – «порядку денного ЄС». Це поняття вже отримало розповсюдження у західній науці, тоді як вітчизняні дослідники його майже не застосовують, хоча воно дає можливість аналізувати процес європейської інтеграції у доволі цікавому та водночас недостатньо розробленому напрямі – йдеться про вивчення сутності цього процесу, його значення та напрямків подальшого розвитку. Так, С. Принсен визначає в якості однієї із перспектив у дослідженні функціонування ЄС при зверненні до теорії встановлення «порядку денного» можливість краще зрозуміти зміст європейської інтеграції як такої, визначити проінтеграційні імпульси (Princen 2007, p. 22) [6, с. 22].

Взагалі проблема визначення чинників подальшого розвитку Євросоюзу є однією з ключових. Вирішити її (чи хоча б означити її контури) можливо в тому числі шляхом аналізу громадської думки. Звичайно, такий підхід вже давно застосовується, найбільш яскравий його приклад – дослідження громадської думки «Євробарометр». Проте застосування поняття «порядок денний ЄС» має одну значну перевагу – йдеться про визначені пріоритети панєвропейської громадської думки, тобто мова ведеться про узагальнені позиції жителів Євросоюзу з приводу європейської проблематики. Зрозуміло, що результати «Євробарометра» є одним із найважливіших джерел при аналізі «порядку денного ЄС», проте існують й інші джерела – одним із яких виступає моніторинг ЗМІ стосовно різних аспектів, що стосуються функціонування цього інтеграційного об'єднання країн. Крім того, вивчення «порядку денного ЄС» дозволяє знайти відповіді на ті питання, на які неможливо відповісти в рамках, наприклад, інституційного аналізу або при вивченні феномену (на думку деяких дослідників, лише уявного) загальноєвропейської ідентичності.

Вище було вказано, що «порядок денний» – це визначені пріоритети. У залежності від суб'єкта їх визначення можливо говорити про різні «порядки денного». У випадку ж «порядку денного ЄС» аналіз цієї дефініції ускладнюється введенням перемінної, про яку вже згадувалося – співвідношення наддержавної на національних складових у європейському

інтеграційному процесі. У такому випадку дефініція «порядку денного ЄС» буде виглядати наступним чином: це визначені загальноєвропейські або національні пріоритети загальноєвропейської або національної аудиторії, під якою розуміються, як медійна аудиторія, так і громадськість.

Якщо застосувати теоретичні положення теорії встановлення «порядку денного» при вивченні досвіду ЄС, то варто зазначити наступне.

Великий масив наукової літератури присвячений насамперед розгляду того, наскільки ЗМІ впливають на європейську громадськість. У зв'язку із цим постає питання: яким чином останню визначити? Найпоширеніша та найпростіша відповідь – звернення до проблеми становлення наднаціонального демосу та панєвропейської колективної ідентичності, що, у свою чергу, приводить до аналізу проблеми «демократичного дефіциту» та необхідності розвитку європейської публічної сфери у контексті пошуків шляхів її вирішення.

З іншої сторони, відсутність (або «слабкість») загальноєвропейських ЗМІ – один із низки чинників, які негативно впливають на становлення наднаціональної публічної сфери. «Пересічні громадяни ЄС залучаються до інтеграційного процесу через європеїзацію відповідних національних публічних сфер. Ця гіпотеза підтверджується тим фактом, що громадяни вважають їх національні, регіональні або локальні мас-медіа найважливішим та найбажанішим джерелом інформації щодо Європейського Союзу...», – підкреслює С. Адам (Adam 2009, p. 10) [5, с. 10].

Виходячи з вказаних тез, очевидно видається значимість ролі ЗМІ у розвитку процесу європейської інтеграції.

Дослідники прийшли до наступних висновків щодо сприйняття пересічними громадянами ЄС: він недостатньо «презентований» у їх повсякденному житті. «У такій ситуації, коли безпосереднього досвіду та інших джерел інформації не вистачає, потенціальний вплив мас-медіа є високим». Дану тезу підтверджують емпіричні дослідження щодо так званих «нав'язливих» (про них люди мають уявлення, виходячи зі свого безпосереднього досвіду) та «ненав'язливих» проблем або питань. Питання міжнародної тематики як раз є «ненав'язливими» за своїм характером (Adam 2009, p. 9) [5, с. 9].

Аналогічно – наднаціональна за своєю природою проінтеграційна проблематика теж формується в основному з «ненав'язливих» питань, щодо яких пересічні громадяни країн-членів ЄС мають «розмиті» уявлення, сформоване ЗМІ. Але ключовим моментом в даному випадку є те, що йдеться саме про національні ЗМІ, адже щодо загальноєвропейських мас-медіа думка експертів майже однакова: процес їх розвитку є дуже повільним, вони не є впливовими «гравцями» у комунікативному просторі.

При цьому вчені підкреслюють, що абсолютизувати можливості впливу ЗМІ на аудиторію не варто: «... ефект від встановлення порядку денного є досить поверховим і не означає, що внаслідок впливу ЗМІ у свідомості аудиторії сформується повне уявлення про найважливіші суспільні проблеми. ЗМІ здатні окреслити коло певних проблем, задати межі їх обговорення, але не більше» (Fedoriv 2010, p. 98) [4, с. 98].

Зважаючи на це та з метою формування системної інтерпретації сутності «порядку денного ЄС», необхідно акцентувати увагу на виокремленні декількох його

типів – публічний, політичний, медійний. У роботі вже розглядалася проблема їх взаємодії та взаємовпливу. З однієї сторони, варто підкреслити важливість ролі ЗМІ у формуванні «порядку денного ЄС». Проте, з іншої – існують й інші значимі суб'єкти його визначення – Європейська Комісія, зокрема.

Європейську Комісію часто називають «мотором європейської інтеграції». Така її характеристика обумовлена багатьма причинами: Європейська Комісія наділена значними повноваженнями, в тому числі володіє правом законодавчої ініціативи. Крім того, це «найбільш наднаціональний» за своєю природою інститут ЄС. Отже, Європейська Комісія є одним із основних суб'єктів формування «порядку денного» щодо прийняття рішень на наднаціональному рівні.

Європейську Комісію можливо визначити в якості одного із основних акторів, якщо ми ведемо мову про становлення політичного/інституційного «порядку денного». Але цікаво, що й у випадку публічного «порядку денного» Європейська Комісія також грає важливу роль – саме на цей інститут покладено функції по розробці та втіленню у життя комунікаційної стратегії ЄС.

Перспективний напрям для подальших наукових студій – країни-члени ЄС як суб'єкт встановлення «порядку денного ЄС». Причому такого актора необхідно, як і у випадку з Європейською Комісією, розглядати у «подвійному» аспекті: з однієї сторони, йдеться про формування політичного/інституційного «порядку денного» (роль та місце країн-членів у процесі прийняття рішень – насамперед у Раді Міністрів ЄС, також перспективним видається дослідження ротаційного головування в її рамках); з іншої – у формуванні медійного «порядку денного ЄС» визначально важлива роль належить саме національним ЗМІ держав-членів.

Що стосується ключового суб'єкта встановлення публічного «порядку денного ЄС» – пан'європейського демосу – то на сьогодні його можливо аналізувати лише у ідеалістичному, а не емпіричному контексті. Тому більш конструктивним є розгляд процесу європеїзації пріоритетів національних аудиторій (жителів країн-членів ЄС).

Проте вивчення проблеми співвідношення різних типів «порядку денного ЄС» не визначалося в якості мети в рамках даної роботи. До того ж всі вони можуть розглядатися у єдиному дослідницькому ракурсі – процес становлення європейської публічної сфери, ключовим компонентом якої виступає «порядок денний ЄС». Такий підхід є важливим з огляду на різні аспекти. По-перше, в його рамках можливе вироблення узагальненого тлумачення сутності «порядку денного ЄС», адже різні його типи взаємопов'язані між собою, їх розвиток визначається подібними чинниками. По-друге, саме в рамках вивчення європейської публічної сфери можливо належним чином проаналізувати складну взаємодію загальноєвропейських та національних пріоритетів загальноєвропейської та національної аудиторій.

Підводячи підсумки, варто зазначити наступне.

1. «Порядок денний ЄС» є адекватним поняттям, яке застосовується при вивченні проблеми визначення пріоритетів «європейської публіки». Такий висновок було зроблено на основі вивчення теорії встановлення «порядку денного» як значимої та важливої у сучасному науковому дискурсі. Згідно цієї теорії, ЗМІ виступають ключовим актором у цьому процесі.

2. Виокремлюються щонайменше три основні типи «порядку денного ЄС» – публічний, політичний,

медійний, кожен з яких характеризується власною логікою функціонування. При цьому вони є взаємопов'язаними. Отже, завдання однозначного визначення змісту даного поняття є малодосяжним, зважаючи на його полісемантичність.

3. Вивчення сутності «порядку денного ЄС» ускладнюється необхідністю врахування співвідношення наддержавної та національної складових розвитку європейського інтеграційного процесу. Мова ведеться щодо формування загальноєвропейських пріоритетів в умовах домінування у рамках європейського публічного простору національних пріоритетів.

4. Звернення до аналізу європейської публічної сфери дозволяє проаналізувати поняття «порядок денний ЄС» у системному вимірі.

Бібліографічні посилання:

1. Дьякова Е.Г. Проблема конструирования реальности в процессах массовой коммуникации: гипотеза «agenda-setting» [Электронный ресурс] / Е.Г. Дьякова, А.Д. Трахтенберг. – Режим доступа : <http://www.ifp.uran.ru/files/publ/eshegodnik/1999/10.pdf>
2. Казаков А. А. Взаимодействие информационной и политической «повесток дня»: к постановке проблемы [Электронный ресурс] / А.А. Казаков // Известия Саратовского ун-та. – 2011. – Т. 11. ; Сер. Социология. Политология. – Вып. 3. – С. 70–73. – Режим доступа : http://www.sgu.ru/files/izvestia/full/2011_tom_11.3.16.pdf
3. Канченко А. В. Влияние засобів масової інформації на прийняття політичних рішень / А.В. Канченко // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 4 (13). – С. 40–45.
4. Федорів Т. Теоретико-методологічні засади взаємодії органів державної влади і ЗМІ у формуванні порядку денного / Т. Федорів // Ефективність державного управління: зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 25 – С. 95–101.
5. Adam S. Bringing the Mass Media in. The Contribution of the Mass Media for Understanding Citizens' Atitudes towards the European Union [Электронный ресурс] / S. Adam // KFG Working Paper Series. – September 2009. – № 4. – 23 p. – Режим доступа : http://userpage.fu-berlin.de/kfgeu/kfgwp/wpseries/WorkingPaperKFG_4.pdf
6. Princen S. Agenda-setting in the European Union: a theoretical exploration and agenda for research [Электронный ресурс] / S. Princen // Journal of European Public Policy. – 2007. – Volume 14, Issue 1. – p. 21 – 38. – Режим доступа : http://studium.unict.it/doeos/2012/courses/1001593C1/document/AgendaSetting_Princen.pdf

Щелокова А. В. «Повестка дня ЕС»: к проблеме определения содержания понятия

Анализируется теория установления «повестки дня» в контексте рассмотрения существующих интерпретаций понятия «повестка дня ЕС»; определяются перспективы применения этого понятия при изучении такого аспекта развития европейского интеграционного процесса, как проблема соотношения надгосударственной и национальной составляющих.

Ключевые слова: теория установления «повестки дня», европейская интеграция, «повестка дня ЕС», пан'європейские медиа; СМИ стран-членов ЕС; европейская публичная сфера.

Shchelokova A. «EU agenda»: the definition problem of the concept content

The different approaches to the concept 'agenda' are closely examined. Particular emphasis is placed on the polisemantic character of this concept. The ideas of agenda-setting theory are thoroughly studied. In this theory the main idea is defining the key role of the media in agenda-setting. Different types of the 'agenda' are analyzed in details. The 'agenda' is defined as particular set of public priorities. An important

part of this research – analysis of agenda-setters of different types of ‘agendas’. Three types of ‘agendas’ (intrapersonal, interpersonal and perceived community agenda) are mentioned. Besides proper attention is devoted to the problem of intercorrelation between such types of ‘agendas’ as public, political, media. Perceived community ‘agenda’ is considered as general notion for every of this ‘agendas’. Special attention in this scientific paper is devoted to the ‘European Union’s agenda’. It is accentuated that analysis of this concept can be considered in the context of future development of such part of European studies as pro-integration factors of European Union future evolution. From this point of view ‘the EU’s agenda’ is defined as an important part of the analysis of European integration process. At the same time this notion is viewed in light of the problem of proper balance between supranational and national components of the EU functioning. The EU ‘democratic deficit’ problem and its connection with the supranational public sphere formation is viewed in the context of the EU’s agenda-setting analysis. It is mentioned the considerable media’s role in these processes. Besides other agenda-setters in the EU are considered (the European Commission, EU member states). As the result of this analysis it is mentioned that the ‘European Union’s agenda’ is a proper concept that can be used in European studies.

Keywords: agenda-setting theory, European integration, the ‘EU’s agenda’, the pan-European media, the media of the EU member states, a European public sphere.

References:

Adam, S 2009, ‘Bringing the Mass Media in. The Contribution of the Mass Media for Understanding Citizens’ Attitudes towards the European Union’. *KFG Working Paper Series*, №

4, viewed: <http://userpage.fu-berlin.de/kfgeu/kfgwp/wpseries/WorkingPaperKFG_4.pdf>

D'yakova, YeG & Trakhtenberg, AD, Problema konstruirovaniya real'nosti v protsessakh massovoy kommunikatsii: gipoteza «agenda-setting» (The problem of construction of reality in the process of mass communication: a hypothesis «agenda-setting»), viewed: <<http://www.ifp.uran.ru/files/publ/eshegodnik/1999/10.pdf>>

Fedoriv, T 2010, ‘Teoretyko-metodologichni zasady vzayemodiyi organiv derzhavnoyi vlady i ZMI u formuvanni poriadku dennogo’ (‘Theoretical and methodological basis of cooperation between government and the media in shaping the agenda’). *Efektivnist` derzhavnogo upravlinnia*, Vyp. 25, pp. 95–101.

Kanchenko, AV 2009, ‘Vplyv zasobiv masovoyi informatsiyi na pryyniatia politychnykh rishen’ (‘The influence of the media on political decision-making’). *Strategichni prioriteti*, № 4 (13), pp. 40–45.

Kazakov, AA 2011, ‘Vzaimodeystviye informatsionnoy i politicheskoy «povestok dnia»: k postanovke problemy’ (‘The interaction of information and political «agenda»: to the problem’). *Izvestiya Saratovskogo universiteta*, Vol. 11, Seriya Sotsiologiya. Politologiya, Vyp. 3, pp. 70–73, viewed: <http://www.sgu.ru/files/izvestia/full/2011_tom_11.3.16.pdf>

Princen, S 2007, ‘Agenda-setting in the European Union: a theoretical exploration and agenda for research’. *Journal of European Public Policy*, Vol. 14, Issue 1, pp. 21–38, viewed: <http://studium.unict.it/dokeos/2012/courses/1001593C1/document/AgendaSetting_Princen.pdf>

Надійшла до редколегії: 1.09.2013 р.

УДК 327.35

А. С. Джилаван

Днепропетровский национальный университет им. Олеся Гончара

ЕВРОПЕЙСКИЙ КЛАСТЕР В НЕООСМАНСКОЙ ДОКТРИНЕ: ДВОЙНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ ИЛИ СБАЛАНСИРОВАННАЯ ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА?

Исследуются основные проблемы воздействия процесса евроинтеграции на современную внешнюю политику Турции. Рассмотрены подходы нынешнего турецкого правительства к европейскому направлению «неоосманской» геостратегической доктрины.

Ключевые слова: евроинтеграция Турции, внешняя политика Турции; неоосманизм, европейская политика Турции, идентичность.

Актуальность данной тематики заключается в том, что вопрос полноправного членства Турции в ЕС имеет широкий резонанс не только внутри самого турецкого государства, но также и в международном сообществе. Анкара ожидает вступления в европейское сообщество на протяжении более полувека. Однако, усилия турецкого правительства за весь конкретный исторический период не принесли конечных результатов. После приход к власти Партии справедливости и развития наблюдается активизация переговорного процесса с представителями Европейского союза. Особенного внимания требует рассмотрение европейского направления турецкой внешней политики в условиях принятия неоосманской геостратегической доктрины.

Процесс вестернизации или модернизации в турецком обществе имеют весьма существенное значение и давние исторические корни. Имплементация западных либерально-демократических ценностей имела приоритетный характер сначала с конца XIX века, а затем – с момента образования турецкой республики в 1923 году.

После окончания Второй мировой войны, Турция окончательно определилась со своей позицией в начавшемся противостоянии двух сверхдержав. Несмотря на заимствование у идей большевизма принципа этатизма

в экономическом регулировании, социалистическая идеология была чуждой для Турции и не рассматривалась как путь государственного развития. В силу данного обстоятельства, выбор в пользу Запада был предварительно обозначен как наиболее приемлемый ориентир. Начиная с этого периода, Анкара приступила к процессу активного внедрения в западные политико-экономические и военные институты (в 1952 году Турция стало членом Североатлантического альянса). Естественно, подобные шаги предполагали дальнейшее углубление процесса интеграции в европейское геокультурное пространство, что также обуславливалось стремлениями сторонников светского режима – кемалистов.

Отправной точкой в вопросе евроинтеграции республиканской Турции (если не принимать во внимание поданную ей заявку на вступление в ЕЭС в 1959 году) можно считать подписание Анкарского соглашения об ассоциации в 1963 году. В документе были закреплены первоначальные три этапа, обуславливающие начало взаимодействия по линии вхождения в европейское пространство. Первая фаза, обуславливающая подготовительный период, заключалась в политико-экономической адаптации государственных институтов Турции для кооперации с Европой. Принимая во внимание